

UCHWAŁA SKŁADU SIEDMIU SĘDZIÓW
Z DNIA 21 LISTOPADA 2001 R.
I KZP 14/01

Przepis art. 89 § 1 k.k. dotyczy orzekania o karze łącznej w ramach wyroku łącznego. Nie dotyczy on zatem orzekania o karze łącznej w razie jednoczesnego sądzenia sprawcy kilku przestępstw pozostających w zbiegu realnym. W wypadku wymierzania kary łącznej, orzekanej za pozostające w zbiegu realnym i sądzone w tym samym postępowaniu przestępstwa, ewentualne warunkowe zawieszenie wykonania kary, określone w art. 69 k.k., sąd stosuje co do kary łącznej, nie zaś co do poszczególnych kar za zbiegające się przestępstwa. W tym ostatnim wypadku warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej oznacza jednak – *implicite* – iż sąd zastosował instytucję warunkowego zawieszenia wykonania także do poszczególnych kar jednostkowych, wymierzonych za zbiegające się przestępstwa.

*Przewodniczący: sędzia SN S. Zabłocki (współsprawozdawca).
Sędziowie SN: T. Grzegorzczak, W. Koziół (współsprawozdawca), E. Sadzik, J. Skwierawski, J. Sobczak, M. Sokołowski.
Zastępca Prokuratura Generalnego: R. Stefański.*

Sąd Najwyższy w sprawie Marka O. i Damiana S., po rozpoznaniu, przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Okręgowy w O., postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2001 r., do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, a przez skład trzech sędziów tego Sądu na podstawie art. 441 § 2 k.p.k. – postanowieniem z dnia 24 sierpnia 2001 r. – powiększo-

nemu składowi Sądu Najwyższego zagadnienia prawnego, wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

„Czy warunkiem koniecznym do warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej pozbawienia wolności, orzeczonej w razie jednoczesnego sądzenia, jest wymierzenie za jedno z realnie zbiegających się przestępstw kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania?”

u c h w a l i ł udzielić odpowiedzi j a k w y ż e j.

U Z A S A D N I E N I E

Przedstawione przez Sąd Okręgowy w O. zagadnienie prawne wyłoniło się na tle następującej sytuacji procesowej:

Sąd Rejonowy w K. wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2000 r. skazał oskarżonego Damiana S. za dwa przestępstwa na kary po roku pozbawienia wolności, a to: za przestępstwo określone w art. 158 § 1 w zw. z art. 157 § 1 k.k., przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k., oraz za przestępstwo określone w art. 279 § 1 k.k., przy czym na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 2 k.k. wykonanie kary za przestępstwo określone w art. 279 § 1 k.k. warunkowo zawiesił na okres próby wynoszący 3 lata. Tym samym wyrokiem orzekł karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie na podstawie art. 89 § 1 k.k. w zw. z art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 2 k.k. warunkowo zawiesił na okres próby wynoszący 3 lata.

Wyrok ten zaskarżył m. in. prokurator na niekorzyść oskarżonego Damiana S., zarzucając obrazę art. 89 § 1 k.k. przez jego nieuzasadnione zastosowanie do łącznej kary pozbawienia wolności i wadliwą wykładnię, polegającą na przyjęciu, że warunkowe zawieszenie wykonania kary łącz-

nej pozbawienia wolności względem oskarżonego Damiana S. możliwe jest wyłącznie w sytuacji skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania. Z innych natomiast zasad wykładni, zdaniem skarżącego, a także z poglądów doktryny wynika, że trafne jest stanowisko odmienne i w istocie przepis art. 89 k.k. ma praktycznie zastosowanie tylko do kary łącznej w ramach wyroku łącznego.

W konkluzji prokurator w apelacji w odniesieniu do oskarżonego Damiana S. wnosił o orzeczenie za przestępstwo określone w art. 279 § 1 k.k. kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania oraz pominięcie przy stosowaniu warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej pozbawienia wolności podstawy prawnej z art. 89 § 1 k.k.

Sąd Okręgowy w O. postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2001 r. odroczył rozpoznanie apelacji, uznając, że w niniejszej sprawie wyłoniło się zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy, które sformułował w pytaniu: „Czy warunkiem koniecznym do warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej pozbawienia wolności, orzeczonej w razie jednoczesnego sądenia, jest wymierzenie za jedno z realnie zbiegających się przestępstw kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania”.

W uzasadnieniu swego postanowienia Sąd Okręgowy, wskazując, że przedstawione zagadnienie prawne wymaga zasadniczej wykładni ustawy, podał w wątpliwość argumentację Sądu Rejonowego, który w części motywacyjnej wyroku wyraził pogląd, iż z gramatycznej wykładni art. 89 § 1 k.k. wynika jednoznacznie, że warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej pozbawienia wolności jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy sąd warunkowo zawiesił choćby jedną z kar jednostkowych stanowiących podstawę do wymierzenia kary łącznej. Odwołując się do stanowiska doktryny (A. Zoll, w: A. Zoll, K. Buchała: Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, Kra-

ków 1998, s. 565) oraz orzecznictwa Sądu Najwyższego (uchwała SN z 25 października 2000 r., I KZP 28/2000, OSNKW 2000, z. 11-12, poz. 91) opowiedział się za poglądem, że art. 89 k.k. ma w praktyce zastosowanie wyłącznie do wymiaru kary w ramach wyroku łącznego, natomiast jeśli wiele kar podlegających łączeniu wymierzanych jest w jednym postępowaniu, warunkowe zawieszenie wykonania kary stosuje się do kary łącznej.

Prokurator Krajowy wniósł o podjęcie uchwały w brzmieniu: „W razie jednoczesnego skazania za zbiegające się przestępstwa, nie można orzec – zgodnie z art. 89 k.k. – kary łącznej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jeżeli wykonanie żadnej z jednostkowych kar nie zostało warunkowo zawieszono”.

Skład trzech sędziów Sądu Najwyższego, na posiedzeniu w dniu 24 sierpnia 2001 r., podkreślając konieczność rozstrzygnięcia wielu wątpliwości – mających istotne znaczenie dla praktyki sądowej – dotyczących interpretacji art. 89 kodeksu karnego oraz akcentując stopień skomplikowania niezbędnej analizy prawnej, przekazał przedstawione zagadnienie prawne, na podstawie art. 441 § 2 k.p.k., powiększonemu składowi Sądu Najwyższego.

Powiększony skład Sądu Najwyższego zważył, co następuje:

Zagadnienie prawne sformułowane przez Sąd Okręgowy w O. dotyczy wykładni art. 89 § 1 k.k. i zmierza, w istocie, do tego, aby uzyskać rozstrzygnięcie problemu, czy przepis ten dotyczy jedynie orzekania o karze łącznej w ramach wyroku łącznego, czy też ma zastosowanie także w odniesieniu do kary łącznej wymierzanej w razie jednoczesnego sądzenia za kilka przestępstw pozostających w zbiegu realnym. Dodać należy, iż przy rozstrzygnięciu tak zakreślonego zagadnienia niezbędne okaże się nawiązanie także i do innych wątpliwości interpretacyjnych, które pojawiły się po

wejściu w życie nowego kodeksu karnego, a dotyczą wymiaru kary za przestępstwa pozostające w zbiegu realnym.

Na gruncie poprzedniego stanu prawnego, to jest jeszcze w związku z unormowaniami kodeksów karnych z 1932 r. i z 1969 r., utrwał się pogląd, że w razie jednoczesnego skazania sprawcy za kilka przestępstw pozostających w zbiegu realnym na kary jednorodnjajowe, należy zawsze wymierzyć karę łączną, zaś warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności może w tym wypadku dotyczyć tylko kary łącznej.

W orzecznictwie sądów apelacyjnych podniesiono jednak, że po wejściu w życie kodeksu karnego z 1997 r. należy rozważyć ponownie instytucję kary łącznej w wypadku jej orzekania co do przestępstw sądzonych w jednym postępowaniu oraz kwestię stosowania warunkowego zawieszenia wykonania w odniesieniu do kary łącznej wymierzanej w takim właśnie układzie procesowym. Przepis art. 89 § 1 k.k. jest bowiem unormowaniem nowym, nieznanym poprzednio obowiązującym kodeksom karnym. Przewiduje on zaś, że „W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności albo grzywny z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania, sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69 k.k.” Przepis ten nie stanowi przy tym, że dotyczy skazań prawomocnych. Powstaje zatem wątpliwość, czy ma on zastosowanie jedynie do kary łącznej wymierzanej w wyroku łącznym, czy również do kar wymierzanych za przestępstwa pozostające w zbiegu realnym, a sądzone w jednym postępowaniu. Wątpliwość ta jest rozbieżnie rozstrzygana. Przykładowo, w wyroku z dnia 9 listopada 2000 r., II Aka 213/00 (Prok. i Pr. 2001, dodatek do z. 2, poz. 23) Sąd Apelacyjny w Lublinie przyjął, iż w świetle unormowań art. 89 § 1-3 k.k. nie jest dopuszczalne warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej, jeżeli żadna z orzeczonych kar jednostkowych wymierzonych w ramach kary łącznej nie została warunkowo za-

wieszona, a reguła ta dotyczy nie tylko wyroku łącznego, ale także orzekania o karze łącznej przy zbiegu przestępstw sądzonych w ramach tego samego postępowania (taki sam pogląd wyraził Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 11 maja 2000 r., II Aka 64/00, niepubl.). Jednakże ten sam Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 21 września 2000 r., II Aka 152/00 (niepubl.) zmienił zaskarżone orzeczenie jednego z sądów okręgowych w ten sposób, iż warunkowo zawiesił wykonanie kary łącznej pozbawienia wolności wynikłej z połączenia kar jednostkowych orzeczonych bez warunkowego zawieszenia ich wykonania i art. 89 k.k. nie został wskazany jako podstawa materialnoprawna tego rozstrzygnięcia. W piśmiennictwie poglądy dotyczące zakresu stosowania przepisu art. 89 § 1 k.k. także nie są jednolite. A. Zoll, w: A. Zoll, K. Buchała: Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, Kraków 1998, s. 565, L. Tyszkiewicz, w: M. Kalitowski, R. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek: Kodeks karny. Komentarz. t. II, Gdańsk 1999, s. 267 – 268 oraz M. Siwek w glosie do powołanego już wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 9 listopada 2000 r. (Prok. i Pr. 2001, z. 9, s. 112 i nast.) wyrazili pogląd, iż przepis art. 89 k.k. ma zastosowanie do wymiaru kary łącznej jedynie w ramach wyroku łącznego, zaś G. Rejman, w: E. Bieńkowska, B. Kunicka-Michalska, G. Rejman, J. Wojciechowska: Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz pod redakcją G. Rejman, Warszawa 1999, s. 1225-1226, wypowiedziała odmienny pogląd, dopuszczający stosowanie instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary do poszczególnych przestępstw sądzonych w jednym postępowaniu, a następnie ewentualnie do kary łącznej wymierzanej na podstawie art. 89 k.k. Podobne zdanie ma A. Marek: Komentarz do kodeksu karnego. Część ogólna, Warszawa 1999, s. 250.

Przystępując do uzasadnienia zapatrywania prawnego wyrażonego w tezie niniejszej uchwały, stwierdzić należy, iż żaden z argumentów podnoszonych z osobna przez zwolenników poglądu przeciwnego, ani wszystkie

te argumenty rozważone łącznie, nie mogą – zdaniem Sądu Najwyższego – przeważać nad argumentami natury logicznej, celowościowej i systemowej, przemawiającymi za ograniczeniem zakresu stosowania art. 89 § 1 k.k. wyłącznie do wymierzania kary łącznej w ramach wyroku łącznego. Wypada zatem systematycznie omówić wszystkie z nich.

Zwolennicy poglądu, iż możliwe jest przy jednoczesnym orzekaniu co do dwóch (albo większej liczby) przestępstw występujących w zbiegu realnym zawieszenie wykonania kary orzeczonej za jeden (albo większą liczbę) z tych czynów, wymierzenie tzw. kary bezwzględnej za drugi (lub większą liczbę) z tych czynów, a następnie wymierzenie kary łącznej z zastosowaniem instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary co do kary łącznej, powołują się na to, że jednolite są przesłanki materialnoprawne i granice orzekania kary łącznej, bez względu na to, czy orzeka się ją w jednym, czy też nie w jednym postępowaniu. Jest to argument chybiony, gdyż sam fakt tej samej podstawy prawnej orzekania kary łącznej (art. 85 k.k.) i tych samych reguł limitujących granice kary łącznej (art. 86-88 k.k.) nie może przesądzać o tym, w jakim układzie procesowym może dojść do orzeczenia kary łącznej, w jakiej zaś konfiguracji procesowej nie jest to możliwe.

Wysuwany jest też argument, że za koniecznością przyjęcia, iż warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej w każdym układzie procesowym jest możliwe jedynie wówczas, gdy co najmniej jedna z kar składowych została orzeczona z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, przemawia „...*ratio legis* unormowania kary łącznej. Nie można przecież uznać, że przy wymierzeniu kary łącznej (...) oskarżony może zostać potraktowany łagodniej niż to wynika z orzeczenia jednej z kar jednostkowych. Dolną granicę kary łącznej stanowi wszak najwyższa z kar wymierzonych – art. 86 § 1 k.k.” (tak np. Sąd Apelacyjny w Lublinie w powołanym już wyroku z dnia 9 listopada 2000 r.). Ten z kolei argument myli surowość

kar orzekanych za poszczególne przestępstwa pozostające w zbiegu realnym, mierzoną w jednostkach, o których mowa w art. 33 § 1 i 3 k.k. (dla kary grzywny), art. 34 § 1 k.k. (dla kary ograniczenia wolności) oraz w art. 37 k.k. (dla kary pozbawienia wolności) ze stosowaniem środka o charakterze probacyjnym. Reguły określone w art. 86 § 1 k.k. odnoszą się jedynie do porównania „najwyższej” z kar wymierzonych i „sumy” kar uzyskanej właśnie z dodania jednostek czasowych, liczbowych lub kwotowych przewidzianych we wskazanych przepisach art. 33 § 1 i 3, art. 34 § 1 i art. 37 k.k. Konieczność uwzględniania, przy odczytywaniu treści art. 86 § 1 k.k., także elementów probacji uniemożliwia dokonanie jakichkolwiek bezdyskusyjnych ustaleń co do wymierzenia kary łącznej w granicach odpowiadających dyrektywom omawianego tu przepisu, przy wymierzaniu wyroku łącznego np. przy sekwencjach skazań: rok pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia i 2 lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem, czy też dwa skazania na kary po 6 miesięcy pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia i tylko jedno skazanie z zastosowaniem probacji, ale za to na karę roku pozbawienia wolności (oraz w licznych innych układach procesowych). Argument ten jest nieprzydatny także z zupełnie innej przyczyny, o której szerzej będzie mowa w dalszej części niniejszego uzasadnienia. Wiąże się ona z poglądem, że warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej, orzekanej za pozostające w zbiegu realnym i sądzone w tym samym postępowaniu przestępstwa oznacza – *implicite* – iż sąd zastosował instytucję warunkowego zawieszenia także do poszczególnych kar jednostkowych, wymierzonych za zbiegające się przestępstwa.

Także argument nawiązujący do wykładni gramatycznej art. 89 § 1 k.k. (wychodzący z założenia, iż skoro ustawodawca nie wprowadził wyraźnego ograniczenia, że przepis ten dotyczy jedynie kary łącznej orzekanej w wyroku łącznym, to przepis ten odnosi się także do kary łącznej orzekanej w tym samym postępowaniu za przestępstwa pozostające w zbiegu

realnym) nie jest całkowicie przekonujący. Spostrzeżenie takie mogłoby bowiem prowadzić jedynie do wniosku, iż jeśli ważne względy nie przemawiają za innym zakresem działania analizowanego przepisu, to należy przyjąć, że odnosi się on do obu wskazanych układów procesowych. W piśmiennictwie słusznie zauważono, że z brzmienia art. 89 § 1 k.k. wynika wprost jedynie to, iż możliwe jest warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej powstałej z połączenia kar jednostkowych w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania. Przepis ten nie zawiera jednak żadnego kategoriernego sformułowania (w postaci takich słów, które figurują np. w art. 58 § 1 k.k., art. 77 § 1 k.k., czy art. 93 k.k., tj.: „jedynie wtedy, gdy”, „tylko wówczas, gdy” oraz „tylko wtedy, gdy”), nakazującego wnioskować, iż do warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej konieczne jest, aby w każdym układzie procesowym chociaż jedna z kar jednostkowych została orzeczona z warunkowym zawieszeniem wykonania (por. M. Siwek: Glosa do wyroku SA w Lublinie z dnia 9 listopada 2000 r., II Aka 213/00, Prok. i Pr. 2001, z. 9, s. 113). Nie naruszając reguł wykładni gramatycznej, należy przyjąć, iż przepis art. 89 § 1 k.k. dotyczy jedynie orzekania o karze łącznej w ramach wyroku łącznego, gdyż tylko w tym układzie procesowym realizacja przewidzianej w art. 89 § 1 k.k. dyrektywy możliwa jest, pod pewnymi warunkami, bez naruszenia podstawowych reguł logicznego rozumowania. A zatem brak zróżnicowania, do którego nawiązują, zgodnie z regułą *lege non distinguente, nec nostrum est distinguere*, zwolennicy stosowania art. 89 § 1 k.k. także w ramach jednego i tego samego postępowania, nie może okazać się argumentem przesądzającym, skoro prowadzi w układzie jednoczesnego orzekania do rezultatów w sposób oczywisty sprzecznych z regułami logiki. Rzecz właśnie w tym, że reguły logicznego wynikania nakazują przyjąć, iż orzekając o karze łącznej za dwa (albo więcej) przestępstw sądzonych w jednym postępowaniu, sąd nie

może wymierzyć kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania za jedno (albo kilka z tych przestępstw), kary bezwzględnej za jedno (albo kilka z tych przestępstw), a następnie warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej. Tylko tego typu założenie prowadzi zaś do wniosku, że art. 89 § 1 k.k. ma zastosowanie nie tylko do wyroku łącznego. Dla uproszczenia dalszego rozumowania przyjmijmy, iż w zbiegu realnym pozostają jedynie dwa przestępstwa sądzone w jednym postępowaniu (przeprowadzony wywód odnosi się wprost do większej liczby przestępstw). Nie jest poprawne sędziowskie rozumowanie, które w pierwszej kolejności uwzględnia zamierzenie skorzystania przy wymiarze kary łącznej z instytucji warunkowego zawieszenia i temu celowi niejako podporządkowuje wymiar kary oraz decyzje w przedmiocie probacji za poszczególne pozostające w zbiegu przestępstwa. Kolejność rozumowania powinna być dokładnie przeciwna, tj. najpierw sędzia zobowiązany jest podjąć decyzję w przedmiocie wymiaru kary oraz ewentualną decyzję co do probacji przy skazywaniu za poszczególne przestępstwa, a dopiero w następnej kolejności orzekać o karze łącznej. Prawo karne materialne jest bowiem – używając myślowego skrótu – prawem czynu, a nie prawem sprawcy. Zgodnie z art. 69 § 1 k.k., warunkiem niezbędnym podjęcia decyzji o zawieszeniu wykonania kary (zarówno pozbawienia wolności, jak i ograniczenia wolności albo grzywny orzeczonej jako kara samoistna) jest sędziowskie przekonanie, iż rozstrzygnięcie takie jest wystarczające dla osiągnięcia wobec sprawcy celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa. Przy dokonywaniu tej oceny sąd jest zobowiązany uwzględnić całokształt okoliczności o charakterze podmiotowym i przedmiotowym, które znane mu są w dacie orzekania, a przede wszystkim (art. 69 § 2 k.k.) postawę sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste, dotychczasowy sposób życia oraz zachowanie się po popełnieniu przestępstwa. Jeśli w odniesieniu do przestępstwa A sąd ten przyjmuje, iż osiągnięcie celów kary możliwe jest mimo zastosowania środ-

ka o charakterze probacyjnym, ale w odniesieniu do przestępstwa B nie widzi możliwości osiągnięcia celów kary bez wymierzenia kary podlegającej bezwzględnemu wykonaniu, wówczas tym bardziej nie jest możliwe przyjęcie, że kara łączna orzekana za przestępstwo B, ale ponadto i za przestępstwo A, osiągnie cele pomimo poddania sprawcy probacji. Tak więc, w każdym wypadku, gdy w odniesieniu do choćby jednego ze zbiegających się przestępstw, sądzonych jednocześnie, sąd stwierdza, że warunkowe zawieszenie wykonania kary spowodowałoby nieosiągnięcie jej celów, aby nie popaść w kolizję z podstawowymi zasadami logicznego rozumowania, zobowiązany jest też przyjąć, że zastosowanie probacji w odniesieniu do kary łącznej spowodowałoby nieosiągnięcie celów kary, a zatem jest niedopuszczalne w świetle treści art. 69 § 1 k.k.

Inaczej przedstawia się ten problem przy orzekaniu kary łącznej nie w wypadku jednoczesnego sądzenia przestępstw pozostających w zbiegu realnym, ale przy wydawaniu przez sąd wyroku łącznego. Po pierwsze, zarzut logicznej sprzeczności co do osiągnięcia celów kar za przestępstwa A i B (jeśli przynajmniej co do jednego z nich nie stwierdzono warunków określonych w art. 69 § 1 k.k.) oraz kary za przestępstwa A + B, traci rację bytu, ocen tych dokonywałby odrębny skład sądzący w odniesieniu do przestępstwa A, odrębny w odniesieniu do przestępstwa B, a jeszcze inny skład orzekałby w przedmiocie wyroku łącznego. Co jednak najistotniejsze, właśnie jedynie w układzie procesowym dotyczącym wyroku łącznego można zasadnie twierdzić, iż aczkolwiek pierwotnie, tj. przy skazywaniu sprawcy za przestępstwo B, uwzględnienie całokształtu okoliczności o charakterze podmiotowym i przedmiotowym prowadziło do wniosku, iż zastosowanie probacji nie jest wystarczające dla osiągnięcia celów kary, to po upływie pewnego okresu czasu i dołączeniu się nowych przesłanek – ocena dokonywana w tej płaszczyźnie może prowadzić do odmiennego rezultatu. Uwarunkowanie to dostrzegł ustawodawca, upoważniając sąd – przed wyda-

niem wyroku łącznego – do zwrócenia się do zakładów karnych, w których sprawca przebywał, o nadesłanie opinii o zachowaniu się skazanego w okresie odbywania kary, jak również informacji o warunkach rodzinnych, majątkowych i co do stanu zdrowia skazanego oraz danych o odbyciu kary z poszczególnych wyroków (art. 571 § 1 k.p.k.). Wniosek o wydanie wyroku łącznego pochodzący od prokuratora powinien zawierać wszystkie powyższe dane (art. 571 § 2 k.p.k.). Ponieważ w kwestiach nie uregulowanych przepisami rozdziału 60 k.p.k. do postępowania o wydanie wyroku łącznego stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu zwyczajnym przed sądem pierwszej instancji, także sam skazany lub jego obrońca składać mogą stosowne wnioski dowodowe, zmierzające do wykazania, iż o ile w chwili orzekania o karze za jeden z czynów pozostających w zbiegu realnym osiągnięcie celów tej kary nie było możliwe bez wymierzenia kary podlegającej bezwzględnemu wykonaniu, o tyle w chwili orzekania w przedmiocie wydania wyroku łącznego prognoza co do osiągnięcia celów kary pomimo zastosowania probacji przedstawia się w sposób zasadniczo odmienny, a zatem możliwe i zasadne jest warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej. Do orzekania w przedmiocie kary łącznej w wyroku łącznym dochodzi bowiem częstokroć po upływie wielu miesięcy, a nawet paru lat od wydania poszczególnych wyroków podlegających połączeniu. W takiej perspektywie czasowej, na podstawie oceny np. kilkuletniego nienaganego zachowania się sprawcy, pozostającego na wolności z powodu opóźnienia we wdrożeniu kary do wykonania, dojść może do całkowitego przewartościowania przede wszystkim prognozy co do tego, iż zastosowanie probacji jest środkiem wystarczającym dla zapobieżenia powrotowi sprawcy do przestępstwa.

Przedstawiona argumentacja wyjaśnia też, że przyjęta wykładnia nie narusza art. 32 ust. 1 Konstytucji RP z 1997 r. Zasada równości wobec prawa wymaga stosowania tych samych kryteriów wobec osób znajdujących

cych się w tej samej sytuacji prawnej i faktycznej. O ile sprawca przestępstw pozostających w zbiegu realnym znajduje się w tej samej sytuacji prawnej, niezależnie od czasu orzekania w przedmiocie jego odpowiedzialności za ich popełnienie, o tyle okoliczność jednoczesnego lub niejednoczesnego sądenia za popełnienie tych przestępstw stawia go jednak – jak to już wykazano – w odmiennej sytuacji faktycznej.

Z dotychczasowych wywodów wynikają dwa wnioski. Po pierwsze, iż przepis art. 89 § 1 k.k. dotyczy wyłącznie orzekania o karze łącznej w ramach wyroku łącznego i że nie dotyczy on zatem orzekania o karze łącznej w razie jednoczesnego sądenia za kilka przestępstw pozostających w zbiegu realnym. Po drugie, że warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej orzekanej w sytuacji jednoczesnego sądenia pozostających w zbiegu realnym przestępstw możliwe jest jedynie wówczas, gdy w odniesieniu do każdego z nich sąd – na podstawie całokształtu okoliczności podmiotowych i przedmiotowych, ujawnionych w toku przewodu sądowego – dochodzi do przekonania, iż zastosowanie probacji jest wystarczające dla osiągnięcia celów kary, a w szczególności dla zapobieżenia powrotowi sprawcy do przestępstwa.

W związku z tym drugim wnioskiem rodzi się jednak kolejne pytanie, czy w wypadku jednoczesnego sądenia należy orzekać kary jednostkowe z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, ponawiając decyzję o warunkowym zawieszeniu wykonania kary co do kary łącznej (ewentualnie decyzji takiej nie ponawiając), czy też orzekać je bez warunkowego zawieszenia, natomiast rozstrzygnięcie o warunkowym zawieszeniu podejmować tylko w odniesieniu do kary łącznej. Zdaniem Sądu Najwyższego, względy praktyczne przemawiają za utrzymaniem dotychczasowej, wieloletniej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego. Już pod rządami art. 31-35 k.k. z 1932 r. (zob.: uchwałę z dnia 14 sierpnia 1958 r., II KO 51/58, NP 1959, z. 4, s. 500, wyroki z dnia 10 listopada 1958 r., I KRN 493/58, niepubl., oraz I KRN

548/58, OSPiKA 1959, z. 6, poz. 172, wyrok z dnia 30 października 1958 r., II KRN 822/58, RPiE 1959, z. III, s. 350 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 19 lutego 1959 r., VI KO 35/59, OSN 1960, z. IV, poz. 51), Sąd Najwyższy zajął w tej kwestii wyraźne stanowisko, iż warunkowe zawieszenie wykonania powinno być orzekane dopiero w stosunku do kary łącznej. Wejście w życie kodeksu karnego z 1969 r. nie zmieniło stanowiska judykatury (zob.: wyrok z dnia 24 listopada 1970 r., V KRN 444/70, OSNKW 1971, z. 6, poz. 89, wyrok z dnia 15 sierpnia 1972 r., V KRN 307/72, OSNPG 1972, z. 12, poz. 192, postanowienie z dnia 24 maja 1976 r., N 5/76, OSNKW, z. 7-8, poz. 100, wyrok z dnia 13 sierpnia 1977 r., VI KRN 187/77, OSNPG 1978, z. 1, poz. 5). Jedynie w dwu orzeczeniach Sąd Najwyższy wyraził odmienny pogląd (por. wyrok z dnia 20 maja 1988 r., V KRN 94/88, OSNPG 1988, z. 12, poz. 128 i wyrok z dnia 4 stycznia 1994 r., II KRN 358/93, niepubl.), który jednak został poddany krytyce w piśmiennictwie (zob.: S. Zabłocki: Glosa do wyroku SN z dnia 4 stycznia 1994 r., II KRN 358/93, PS 1994, z. 6, s. 85). W tym zakresie panuje też, zasadniczo, zgodność doktryny z przeważającym stanowiskiem Sądu Najwyższego (zob. np. S. Śliwiński: Polskie prawo karne, Warszawa 1946, s. 503; Z. Kubec: Glosa do uchwały SN z dnia 14 sierpnia 1958 r., II KO 5/58, NP 1959, z. 4, s. 404, Z. Krauze: Glosa do tejże uchwały, NP 1959, z. 4, s. 505, tego autora: Kara łączna w polskim prawie karnym, Pal. 1972, z. 1, s. 52; J. Pozorski: Z problematyki kary łącznej i wyroku łącznego, NP 1966, z. 1, s. 21; M. Kalitowski: Problematyka kary łącznej w nowym k.k. na tle obowiązującego prawa i doktryny, NP 1969, z. 10, s. 1501; K. Buchała, Z. Krauze: Warunkowe zawieszenie wykonania kary a wyrok łączny (dwugłos), NP 1972, z. 9, s. 1295 i nast.; M. Leonieni: Warunkowe zawieszenie wykonania kary w polskim prawie karnym – analiza ustawy i praktyki sądowej, Warszawa 1974, s. 65; M. Szewczyk: Kara łączna w polskim prawie karnym, Kraków 1981, s. 46 i 48), chociaż wyrażano też i zdanie przeciwne (zob. np. A. Ra-

tajczak: Niektóre zagadnienia realnego zbiegu przestępstw i wymiaru kary łącznej, NP 1966, z. 3 s. 357, S. Pawela: Glosa do uchwały SN z dnia 14 sierpnia 1958, II KO 51/58, NP 1959, z. 4 s. 501; A. Spotowski: Warunkowe zawieszenie wykonania kary a kara łączna, NP 1979, z. 5, s. 14–26). Także po wejściu w życie kodeksu karnego z 1997 r. wyrażono już opinię, iż kary jednostkowe orzeczone w tym samym wyroku najpierw podlegają połączeniu, a ewentualnemu warunkowemu zawieszeniu powinna ulec dopiero kara łączna (por. D. Wysocki: Glosa do uchwały SN z dnia 25 października 2000 r., I KZP 28/00, OSP 2001, z. 3, s. 159; J. Misztal-Konecka: Glosa do tejże uchwały, PS 2001, z. 7-8, s. 133). Nie ma potrzeby przedstawiania w uzasadnieniu niniejszej uchwały wszystkich argumentów, które zostały dotychczas zgłoszone w orzecznictwie i piśmiennictwie (wskazanym wyżej) jako przemawiające za przyjęciem proponowanego tu rozwiązania, tym bardziej, że nie wszystkie z nich akceptuje skład wydający uchwałę. Tak np. dotychczasowy wywód jasno wykazuje, iż nie jest aprobowane założenie, zgodnie z którym kary jednostkowe należy w sytuacji jednoczesnego sądzenia wymierzać bez rozważenia możliwości warunkowego zawieszenia ich wykonania i w myśl którego zasadność stosowania probacji sąd powinien rozważać dopiero w związku z karą łączną (zob. K. Buchała: Warunkowe zawieszenie... (dwugłos), s. 1299; Z. Krauze: Warunkowe zawieszenie... (dwugłos), s. 1307). Przy przyjęciu za punkt wyjścia tego, iż warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej stanowi jednocześnie wyraz przekonania sądu, iż cele kary wymierzonej za każdy z czynów pozostających w zbiegu zostaną osiągnięte bez sięgania po karę efektywnie wykonywaną, a więc że co do zasady warunkowemu zawieszeniu powinna podlegać także każda z kar jednostkowych, traci również na znaczeniu podnoszony od lat argument, iż należy stosować warunkowe zawieszenie w stosunku do kary łącznej, nie zaś w stosunku do kar wymierzanych za pozostające w zbiegu i sądzone jednocześnie przestępstwa, albo-

wiem one nie ulegają wykonaniu. Rzecz jednak w tym, iż jako element dolegliwości, stosowanej przy warunkowym zawieszeniu kary, sąd może dołączyć orzeczenie grzywny (przy zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności, jeśli orzeczenie grzywny na innej podstawie nie jest możliwe oraz przy zawieszeniu wykonania kary ograniczenia wolności – art. 71 § 1 k.k.), a więc w niektórych sytuacjach procesowych konieczne byłoby wymierzenie co najmniej kary łącznej grzywny. Sąd może także nałożyć stosowne obowiązki (art. 72 § 1 pkt 1-8 i § 2 k.k.). Ponadto sąd może (a w pewnych sytuacjach jest nawet zobowiązany) zawieszając wykonanie kary oddać skazanego pod dozór (art. 73 § 1 i 2 k.k.). Respektując te właśnie realia, w kodeksie karnym wykonawczym z 1997 r. przewidziany został odrębny rozdział XI, poświęcony między innymi właśnie „wykonywaniu ... warunkowego zawieszenia wykonania kary”. Tak więc, o ile nie jest przy tym typie kar jednorodzących wykonywana najistotniejsza dolegliwość (ta jest bowiem właśnie warunkowo zawieszona), o tyle podlegają wykonaniu inne elementy, składające się na dolegliwość skierowaną przeciwko skazanemu. Byłoby zabiegiem całkowicie nieracjonalnym odrębne, niejako „równoległe” kontrolowanie wykonywania, najczęściej tych samych, obowiązków przez tę samą osobę oraz prowadzenie – zgodnie z regułami wynikającymi z kodeksu karnego wykonawczego – kilku dozorów wobec tej samej osoby (dla sytuacji procesowej dotyczącej zbiegu orzeczeń o okresach próby oraz zbiegu obowiązków nałożonych na sprawcę, w stosunku do którego zastosowano probację przy niejednoczesnym sądownym, ustawodawca przewidział możliwość specyficznego łączenia owych okresów i obowiązków probacji w przepisie art. 89 § 3 k.k.). Dlatego ze wszech miar słuszne jest przyjęcie reguły, iż do kary łącznej powinny być najpierw sprowadzone wszystkie kary jednostkowe, wykonanie których sąd zamierza warunkowo zawiesić, a następnie do tak ukształtowanej kary łącznej zastosowane po-

winni być elementy probacji i dolegliwości, o których mowa w art. 70-73 k.k.

Kończąc ten fragment rozważań, podkreślić jednak należy istotę wyroku, w którym warunkowo zawieszono zostało wykonanie kary łącznej orzeczonej za kilka pozostających w zbiegu przestępstw, sądzonych jednocześnie. Jak wynika z przedstawionych wywodów, w sytuacji takiej dochodzi – *implicite* – do zastosowania instytucji warunkowego zawieszenia wykonania także do poszczególnych kar jednostkowych, wymierzonych za poszczególne zbiegające się przestępstwa. Innymi słowy rzecz ujmując: warunkowo zawieszając wykonanie kary łącznej za sązione jednocześnie przestępstwa, sąd tym samym zawiesza warunkowo także i wykonanie każdej z kar orzeczonych za przestępstwa pozostające w zbiegu realnym. Przyjęcie takiej właśnie konstrukcji pozwala też, w wypadku popełnienia przez sprawcę w okresie próby przestępstwa umyślnego, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności i podobnego tylko do jednego z przestępstw osądzonych poprzednio jednocześnie i objętych karą łączną, na obligatoryjne zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej tylko za to jedno, objęte karą łączną przestępstwo (art. 75 § 1 k.k.). Wówczas zaistnieje jednak potrzeba wydania nowej kary łącznej za pozostałe osądzone uprzednio i pozostające w zbiegu przestępstwa (zob. szerzej uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2000 r., I KZP 34/00, OSNKW 2001, z. 1-2, poz. 3 – jest to bowiem sytuacja analogiczna do tej, w której zarządzenie wykonania kary należy traktować jako zmianę wyroku, która powoduje, że dotychczasowy wyrok łączny traci moc *ipso iure*, stosownie do art. 575 § 2 k.p.k.). Sąd może jednak zarządzić również wykonanie całej warunkowo zawieszanej kary łącznej, jeśli uzna, iż w odniesieniu do każdego z pozostałych osądzonych uprzednio przestępstw przemawiają za tym względy określone w art. 75 § 2 k.k.

Pozostaje do rozważenia kwestia, czy orzekając jednocześnie w odniesieniu do dwóch (lub więcej) przestępstw pozostających w zbiegu realnym, sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary wymierzonej za jedno (kilka) z tych przestępstw, w odniesieniu zaś do drugiego (pozostałych) przestępstw orzec karę podlegającą bezwzględnemu wykonaniu. Zdaniem Sądu Najwyższego, sytuacja taka nie jest wykluczona, a układ ten najbardziej charakterystyczny jest dla zbiegu przestępstw, przy którym rozważane jest wymierzenie kary pozbawienia wolności. Może się bowiem zdarzyć taki układ procesowy, w którym sąd, mimo przekonania, iż nie zachodzi potrzeba poddania sprawcy procesowi resocjalizacji w warunkach pozbawienia wolności, będzie zobowiązany do orzeczenia za jedno ze zbiegających się przestępstw kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia wykonania. Tak zwana dodatnia prognoza i zapobieżenie powrotowi do przestępstwa jest bowiem naczelną, aczkolwiek tylko jedną z przesłanek określonych w art. 69 § 1 k.k. Sąd jest władny warunkowo zawiesić wykonanie kary wówczas, gdy jest to wystarczające dla osiągnięcia celów kary. Wprawdzie w kodeksie karnym z 1997 r. na pozór pominięta została przesłanka warunkowego zawieszenia, wymieniona *expressis verbis* w art. 73 § 2 k.k. z 1969 r., niemniej jednak Sąd Najwyższy podziela pogląd, iż nie oznacza to, że tzw. wzgląd na społeczne oddziaływanie kary (nazwany w art. 53 § 1 *in fine* k.k. potrzebami w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa) nie odgrywa obecnie przy stosowaniu rozważanej tu instytucji żadnej roli. Sąd, wymierzając karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, bierze bowiem pod uwagę dyrektywy sądowego wymiaru kary określone w art. 53 k.k., w tym także i dyrektywę określoną w końcowej części jego § 1. Zawieszenie wykonania orzeczonej kary nie powinno rodzić w opinii społecznej przekonania, że sprawca przestępstwa został ukarany zbyt łagodnie (por. A. Zoll, w: K. Buchała, A. Zoll: Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, Kraków 1998, s. 503). Tak więc sąd

orzekający w tym samym wyroku za jedno przestępstwo karę z zawieszeniem, a za inne – karę bez zawieszenia, nie musi stawiać sprzecznych prognoz. Brak jest jednocześnie dostatecznych racji, aby w sytuacji, gdy w odniesieniu do jednego tylko z przestępstw na przeszkodzie zastosowaniu art. 69 § 1 k.k. stoi ten cel kary, który nie sprzeciwia się warunkowemu zawieszeniu kary wymierzanej za pozostałe zbiegające się przestępstwa, ograniczać swobodę sędziowskich ocen i blokować możliwość zastosowania tej instytucji w pozostałym zakresie (na gruncie poprzedniego stanu prawnego zwrócił na to uwagę A. Spotowski: *Warunkowe zawieszenie...*, s. 26). Powstaje z kolei pytanie, czy występowanie w tym samym wyroku obok siebie kar jednostkowych z warunkowym zawieszeniem i kar bez warunkowego zawieszenia nie sprzeciwia się nakazowi wymiaru kary łącznej, przewidzianemu w art. 85 k.k. Nakaz ten sformułowany jest jednak wobec kar „tego samego rodzaju”, oraz kar innych podlegających łączeniu na podstawie wyraźnego przepisu ustawy. Kary bezwzględnej i kary z warunkowym zawieszeniem wykonania nie można na gruncie nowego kodeksu karnego uznać za kary jednorodnjowe bez naruszenia podstawowej reguły wykładni, tj. zasady racjonalnego ustawodawcy. O ile na gruncie kodeksu karnego z 1969 r. w piśmiennictwie i orzecznictwie panował spór o to, czy są to kary rodzajowo różne, o tyle obecnie wątpliwość tę przesądził sam ustawodawca w art. 89 § 1 k.k. Jeśli bowiem uznać, iż kara z warunkowym zawieszeniem wykonania i taka sama kara bez warunkowego zawieszenia jej wykonania są karami „tego samego rodzaju”, to przepis art. 89 § 1 k.k. okaże się normą pustą. Wówczas wystarczającą podstawę prawną do łączenia w wyroku łącznym kar w sytuacji określonej w tym przepisie stanowiłby art. 85 k.k. w tej części, w której mowa w nim o karach „tego samego rodzaju”. Tak więc w przepisie art. 89 § 1 k.k. (tak jak i w art. 87 k.k.) mowa jest o łączeniu kar „innych” w rozumieniu art. 85 k.k. Jak wynika zaś z rozważań zawartych w pierwszej części niniejszego uzasadnie-

nia, art. 89 § 1 k.k. ma zastosowanie jedynie w wypadku orzekania o karze łącznej w wyroku łącznym.

Skład trzech sędziów Sądu Najwyższego, przekazujący zagadnienie prawne do rozpoznania składowi powiększonemu, wysunął w uzasadnieniu swego postanowienia supozycję potrzeby ustosunkowania się przez skład powiększony do treści dwóch wcześniejszych uchwał, a mianowicie uchwały z dnia 25 października 2000 r., I KZP 28/2000, OSNKW 2000, z. 11-12, poz. 91 oraz uchwały z dnia 27 marca 2001 r., I KZP 2/2001, OSNKW 2001, z. 5-6, poz. 41. Problem polega jednak na tym, iż obie te uchwały dotyczą odmiennej sytuacji procesowej od występującej w sprawie stanowiącej punkt wyjściowy do wydania niniejszej uchwały, albowiem w każdej z nich chodziło o wydanie wyroku łącznego, nie zaś o orzeczenie kary łącznej za jednocześnie sądzone przestępstwa. Ponieważ udzielając odpowiedzi na zagadnienie prawne, w trybie art. 441 § 1, a nawet art. 441 § 2 k.p.k., Sąd Najwyższy nie powinien pełnić roli „recenzenta” dotychczasowego orzecznictwa w takim zakresie, w jakim nie jest to niezbędne do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego występującego w konkretnej sprawie, należy zatem do zastrzeżeń składu trzech sędziów, dotyczących wymienionych uchwał, odnieść się w nader skrótowej formie. Zastrzeżenia podniesione pod adresem uchwały z dnia 27 marca 2001 r. są zasadne jedynie w tej części, która dotyczy pewnego niedoprecyzowania tezy. Natomiast uzasadnienie tej uchwały nie pozostawia już żadnych wątpliwości co do tego, że tezę tę odnosić należy jedynie do sytuacji, w której sąd dochodzi do przekonania, iż zachodzą przesłanki do warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej, określone w art. 69 k.k. Sens tej uchwały jest zatem taki, iż w wypadku, gdy przesłanki z art. 69 k.k. nie zachodzą, sąd nie może połączyć węzłem kary łącznej kar z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia wykonania oraz zawiesić wykonania kary łącznej (w takiej sytuacji nie dochodzi do wydania wyroku łącznego), nie zaś taki,

że w każdym wypadku opisanego zbiegu obowiązany jest orzec karę łączną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Dla niniejszych rozważań najistotniejsze jest jednak to, że w uzasadnieniu uchwały z dnia 27 marca 2001 r. Sąd Najwyższy najwyraźniej opowiedział się za tezą, iż art. 89 § 1 k.k. nie ma zastosowania w sytuacji jednoczesnego sądzenia zbiegających się przestępstw, stwierdzając, że: „Przepis ten ustala jedynie jeden ze sposobów kształtowania w wyroku łącznym kary łącznej...”. Tak więc już w tej uchwale Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że funkcja przepisu art. 89 § 1 k.k. polega na stworzeniu skazanemu dodatkowej szansy na zastosowanie instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary w procesie wydawania wyroku łącznego, jeżeli zachodzą przesłanki z art. 69 k.k. Dodać wypada, że istnienie tych przesłanek wiązać należy z okolicznościami, które ujawniły się już po wydaniu tego wyroku (wyroków) jednostkowego, w którym wymierzona została kara bez warunkowego zawieszenia wykonania. Odnośnie do uchwały z dnia 25 października 2000 r. wypada zaś jedynie stwierdzić, iż nie są pozbawione racji uwagi krytyczne podniesione w piśmiennictwie (zob. glosę D. Wysockiego, OSP 2001, z. 3, poz. 49) pod jej adresem (dotyczące tego, że rozstrzygając prawidłowo zagadnienie przedstawione przez sąd występujący z tzw. pytaniem prawnym, niezasadnie przyjęto w niej, iż art. 89 § 1 k.k. dotyczy także sytuacji, gdy wszystkie kary wymierzone w poszczególnych, odrębnych wyrokach zostały orzeczone z warunkowym zawieszeniem ich wykonania; pod rządem aktualnie obowiązującego kodeksu karnego nie istnieje zaś *ratio legis* dla łączenia kar, których wykonanie zostało odrębnymi wyrokami warunkowo zawieszane dopóty, dopóki wykonanie ich wszystkich pozostaje zawieszane, albowiem wystarczającym instrumentem usprawniającym wykonanie tych kar rodzajowych jest w tym wypadku wspomniane już rozwiązanie przewidziane w art. 89 § 3 k.k.).

Wielowątkowość niniejszej uchwały przemawia za tym, aby mimo dokonywania na poszczególnych etapach rozważań podsumowań częściowo-

wych, także i w końcowej jej części dokonać reasumpcji poglądów. Skład powiększony Sądu Najwyższego wyraża zatem następujące stanowisko:

Przepis art. 89 § 1 k.k. dotyczy wyłącznie orzekania o karze łącznej w ramach wyroku łącznego. Nie dotyczy on zatem orzekania o karze łącznej w razie jednoczesnego sądzenia sprawcy kilku przestępstw pozostających w zbiegu realnym. W wypadku wymierzania kary łącznej, orzekanej za pozostające w zbiegu realnym i sądzone w tym samym postępowaniu przestępstwa, ewentualne warunkowe zawieszenie wykonania kary, określone w art. 69 k.k., sąd stosuje co do kary łącznej, nie zaś co do poszczególnych kar za zbiegające się przestępstwa. W tym ostatnim wypadku warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej oznacza jednak – *implicite* – iż sąd zastosował instytucję warunkowego zawieszenia wykonania także do poszczególnych kar jednostkowych, wymierzonych za zbiegające się przestępstwa.